

🗨️ DEN ARGUMENTERENDE TEKST

Hærværk

FP9 MAJ 2024, OPGAVER 1

I DETTE MATERIALE FINDER DU

- 1** Præsentation af opgaven
Introduktion til dansklæreren.
- 2** Lær at afkode opgaverne til prøven
Aktivitet til eleverne. Varighed 1-2 lektioner.
  - A** Forstå situationen og lur opgavekravene
  - B** Styr på processen
  - C** Brug ressourcerne
  - D** Hiv fat i erfaringerne
- 3** Undervisningsforløb med faglige fokuspunkter
Undervisningsguide til dansklæreren. Varighed 6-8 lektioner.

De faglige fokuspunkter er:

  - INDHOLD**
    - 🕒 Slogan med slag i
  - SPROG**
    - 🕒 Den beskrivende fremstillingsform
    - 🕒 Argumenter med logos og patos
  - FORM**
    - 🕒 Kreativ med modaliteterne
  - SKRIVESTRATEGI**
    - 🕒 Makkerparskrivning
- 4** Den gode tekst og faldgruberne
En håndsækning til lærer og elever. Erfaringer fra prøverne.

1

Præsentation af opgaven

Introduktion til dansklæreren

I denne opgave skal eleverne forestille sig, at hærværk er et problem på deres skole. Skolens ledelse ønsker at iværksætte nogle tiltag, som involverer eleverne. Et af disse tiltag er, at 9. årgang skal skrive en tekst, der kan motivere skolens udskolings elever til at passe bedre på skolen. Med andre ord skal de udforme en tekst, hvor de selv er en del af målgruppen, og de kan med fordel spørge sig selv: Hvordan ville jeg synes, at teksten var fed, hvis det var mig, der skulle læse den?

Opgaven lægger op til en kreativ løsning, idet to af opgavekravene lyder, at eleverne skal *anvende flere modaliteter – skrift, farver og illustrationer – samt formulere et slogan, der understøtter budskabet.*

I forløbets faglige fokuspunkter er der også lagt vægt på sloganer, logos og patos, så eleverne opnår en øget bevidsthed om, hvordan vi i dag ofte kommunikerer og appellerer til modtagere både med ord og visuelt, hvilket er et vigtigt element i både tekstskrivning og multimodal kommunikation.

Lad eleverne løse opgaven i makkerpar eller mindre grupper. I opgaven skal eleverne nemlig skrive på vegne af 9. årgang som særligt udvalgte, og ikke kun ud fra deres eget perspektiv.

Eleverne skal kun skrive i fremstillingsformerne:

- Beskrive
- Argumentere

Til gengæld skal de bruge tid på at overveje og få idéer til, hvordan opgaven kreativt kunne eksekveres, og hvordan teksten kan fungere optimalt i situationen.

De skal trække på deres egne erfaringer, og derudover er der en artikel med konkrete eksempler på hærværk, som kan bruges til inspiration. Eleverne kan også trække på deres erfaringer med at analysere reklamer, kampagner og generelt arbejde med appelformer: Hvordan motiverer man uden at skælde ud? Hvordan kan man appellere, så folk får lyst til at passe bedre på deres skole?

I kan eventuelt afprøve, om elevernes forslag virker, ved at dele deres produktioner ud til de øvrige elever i udskolingen.

2

Lær at afkode opgaverne til prøven

Aktivitet til eleverne. Varighed 1-2 lektioner.

A

OPGAVE

Forstå situationen og lur opgavekravene

I denne øvelse bliver I gode til at forstå skrivesituationen i en opgave og lure kravene. Det er nemlig afgørende for, at jeres tekster kommer til at fungere.

Start med det hvide, inden I hopper ud i det blå.

1

Få opgaven HÆRVÆRK frem på skærmen eller lav et print af den, så I kan markere de vigtige nøgleord.

2

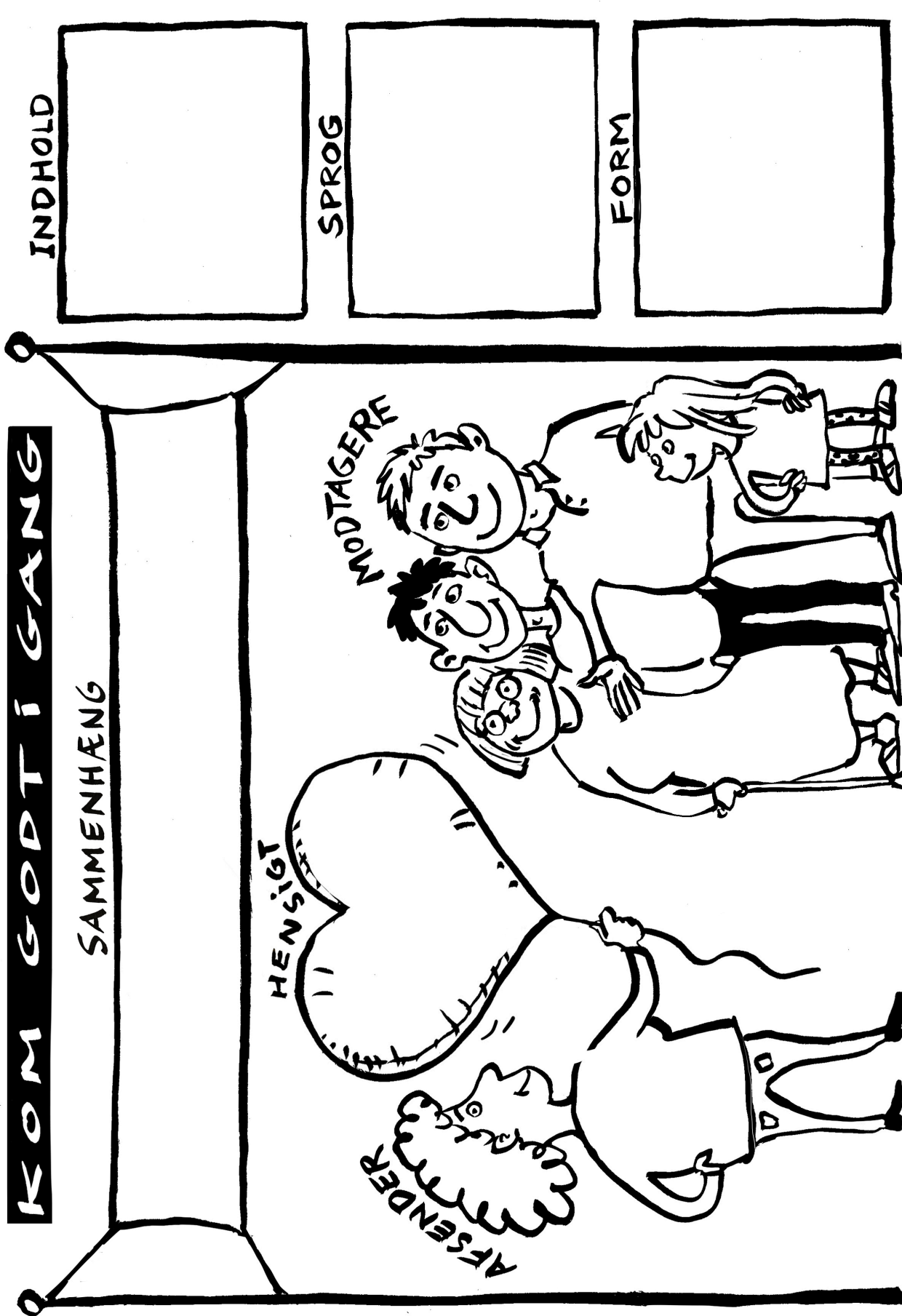
Start med at nærlæse skrivesituationen, som er teksten på den hvide baggrund.

Brug **KOM GODT I GANG**. Noter på figurerne: hvorfor teksten skal skrives, hvilken afsenderrolle I skal skrive i, hvad der er tekstens hensigt, og hvem der er modtagerne.

3

Herefter nærlæser I, hvad der står i den blå kasse, hvor opgavens krav er beskrevet.

Skriv stikord til tekstens indhold, sprog og form til højre på **KOM GODT I GANG**.

KOM GODT I GANG
SAMMENHÆNG

INDHOLD

SPROG

FORM

MODTAGERE

HENSIGT

AFSENDER

TEGNING: ANNETTE CARLSEN

IDÉ: CHARLOTTE RYTTER

B

OPGAVE

Styr processen

Et godt produkt kræver en god og styret proces. Det gælder uanset om I skal planlægge en fest, lave en lagkage eller skrive en tekst i skriftlig fremstilling.

Til prøven har I 3 ½ time til rådighed.

Der er noget I skal gøre FØR I skriver. Andre ting I skal have fokus på MENS I skriver, og der er en del at tage sig af EFTER I har skrevet første udkast til teksten. I skal regne med at afsætte cirka 1 time til hver del.

1

I denne opgave skal I lave en to-do-liste på alle de del-opgaver, der vil bringe jer og teksten helt til mål.

Se evt. filmen **TO-DO-LISTEN** på skriveklar.gyldendal.dk

Hvad skal I forberede
FØR
I begynder at skrive teksten?

Hvad skal I have fokus på
MENS
I skriver teksten?

Hvad skal I sørge for at gøre
EFTER
I har skrevet teksten?

OPGAVE

Brug ressourcerne

Til opgaven er der ofte en ressource tilknyttet, som skal bruges enten direkte i opgaven eller som inspiration.

Andre gange skal I selv ud på nettet og finde ressourcer, der skal bruges i teksten. Det kan være alt fra illustrationer til fakta og viden m.m.

Nogle gange kan det være en god ide selv at opsøge ressourcer for at bedre at kunne besvare opgaven. Det hedder research.

Husk også at du selv er en ressource og kan både bruge dine livserfaringer, din viden om verden, fra danskundervisningen eller fra andre fag, når du besvarer en opgave.

Til opgaven HÆRVÆRK er der link til en artikel *Skoleleders opråb: Eleverne ødelægger møbler og tisser i skraldespande*, som I skal læse til inspiration.

1

Tal om:

Hvilke årgange er skyld i hærværket på Nordbyskolen, og hvad går hærværket ud på?

Hvad mener I om den måde, skolelederen tackler hærværksproblematikken på hans skole?

2

Lav en liste med alle de ting, som hærværket omfatter på Nordbyskole.

Udvælg fra listen eksempler på hærværk, som I ville kunne bruge i jeres egen tekst. Det behøver ikke nødvendigvis at være 100 % i overensstemmelse med, hvordan det er på jeres skole.

OPGAVE

Hiv fat i erfaringerne

Når I går til prøve, er det på baggrund af alle de erfaringer I har med fra undervisningen, hvor I bl.a. har arbejdet med at:

- ✓ skrive tekster i forskellige situationer,
- ✓ have fokus på, at indholdet i en tekst skal give mening for læseren
- ✓ få tekster til at hænge godt sammen.

PRAKSISERFARINGER

Det har I med garanti arbejdet med i danskundervisningen, men måske har I også skrevet tekster i andre fag, holdt foredrag eller fremlæggelser i klassen osv.

Måske har I haft særlig fokus på at skrive i bestemte fremstillingsformer, i særlige afsenderroller, til specifikke modtagere, skrevet tekster med en klar hensigt m.m.

Det kalder vi praksiserfaringer.

VIDENSERFARINGER

Men I skal også trække på den viden om tekster, som I har fået af at læse et utal af forskellige typer af tekster fra mange slags medier: bøger, antologier, aviser, netartikler, hjemmesider, kommentarer på sociale medier, blogs, manuskripter, mails og mange flere.

Derudover skal I også hive fat i jeres erfaringer fra livet generelt. Både i livet i skolen og i livet udenfor skolen.

Det kalder vi videnserfaringer.

Når man skal have fat på sine erfaringer, skal I forestille jer, at alle jeres erfaringer er balloner, der svæver over jer i en lang snor. For de er nemlig til at få fat på, hvis man øver sig. Nogle erfaringsballoner kan være lette og hurtige at hive ned, mens I skal kæmpe lidt mere med at få andre frem i hukommelsen.

1

Hiv fat i jeres erfaringer fra undervisningen og i livet generelt, og skriv ind i ballonerne, hvilke konkrete erfaringer, I ville kunne trække på i netop denne opgave.

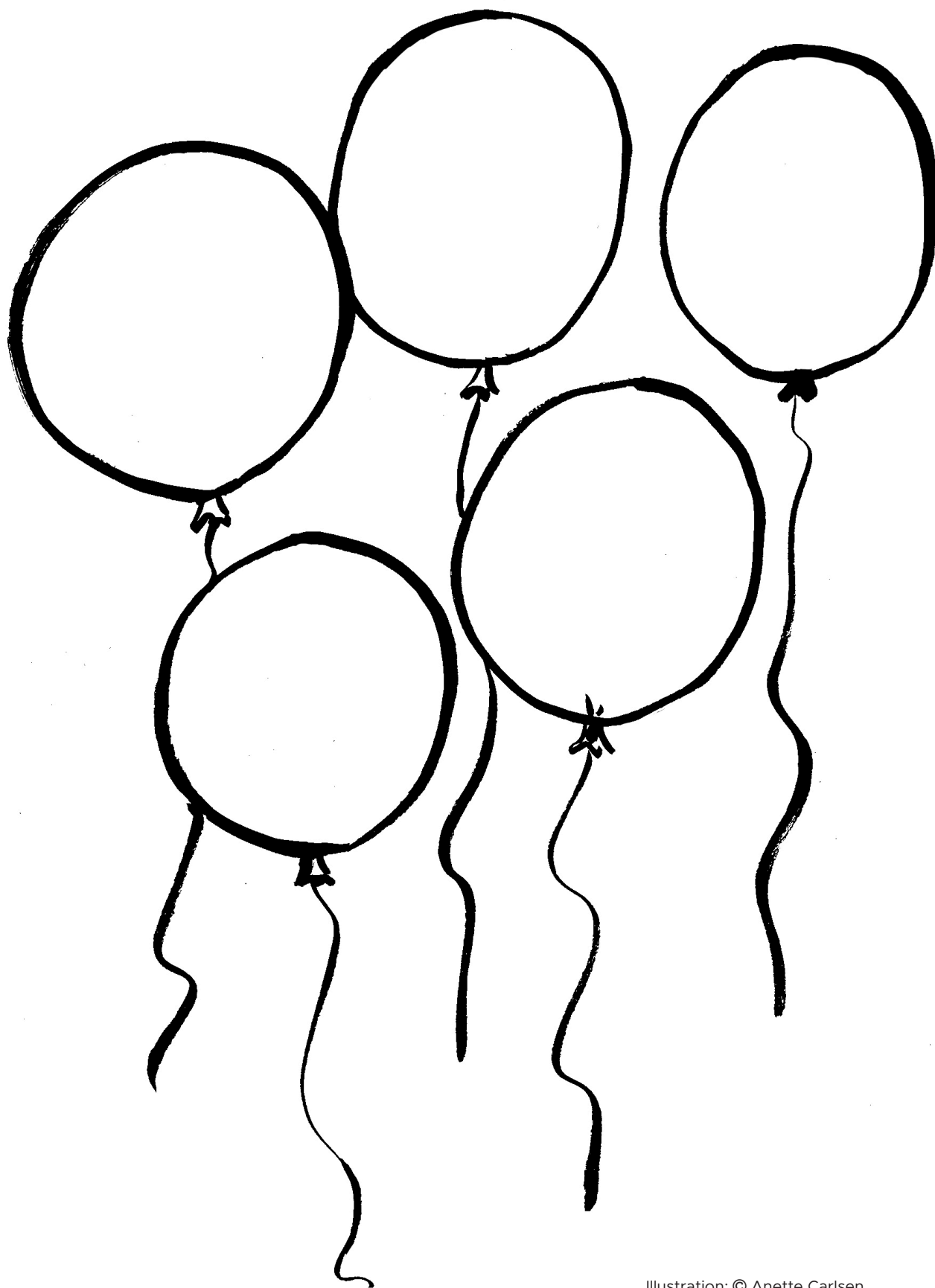

Illustration: © Anette Carlsen

Forløb med faglige fokuspunkter

Undervisningsguide til dansklæreren

Hvis du bruger opgaven *Hærværk* som undervisning, kunne de faglige fokuspunkter for eksempel være:

INDHOLD

- ⊙ Slogan med slag i

SPROG

- ⊙ Den beskrivende fremstillingsform
- ⊙ Argumenter med logos og patos

FORM

- ⊙ Kreativ med modaliteterne

⊙ Slogan med slag i

Et af opgavekravene er, at eleverne skal formulere et slogan, der understøtter dit budskab. Slogan har før været en med som opgavekrav til prøven (*Det fede ved mit fag*, fp9 maj 2022).

Det vil sige, at eleverne her skal lege med sproget. Det kan godt tage lidt tid at få hul på den kreative åre, men når man først er kommet i gang, er det faktisk ret sjovt.

FORSLAG

1

Tal med klassen om, hvad der kendetegner et godt og effektivt slogan, og hvordan det kan bruges til at understøtte et budskab: Hvorfor det betyder noget, at man passer på fællesområderne i skolen.

Vis gerne eksempler på kendte slogans fra reklamer eller kampagner. Diskuter, hvad der gør dem effektive (kort, præcist, huskerbart, følelsesladet eller logisk appel). Fremhæv, hvordan slogans ofte bruger ordspil, gentagelser eller stærke billeder for at påvirke modtageren.

2

Lav en fælles brainstorm og lad eleverne i mindre grupper udarbejde 2-3 forslag til slogans, der kunne ramme målgruppen og passer til kampagnens budskab.

Eleverne kan stille spørgsmål som: Hvordan kan vi tale til vores kammerater uden at skælde ud? Hvilke følelser eller billeder kan få folk til at reagere positivt? Hvilket budskab er det vigtigste for kampagnen?

Lad dem præsentere deres forslag og tal om, hvordan forslagene:

- understøtter budskabet (mod hærværk og for et bedre skolemiljø)
- appellerer til målgruppen (udskolingselever)
- er let at huske (kort og præcist)
- brugen enten logos (fornuftsbaseeret appel) eller patos (følelsesbaseeret appel)

I kan evt. teste effekten af elevernes slogan-forslag på andre elever i udskoling. Giv dem muligheden for at få feedback og reflektere over, hvordan modtagerne reagerede på deres slogan. Dette kan gøres ved en lille spørgeskemaundersøgelse eller simpel feedback i klassen.

🎯 Den beskrivende fremstillingsform

Et af opgavekravene er, at eleven skal beskrive, hvordan hærværk er et problem på skolen.

Det vil sige, at eleverne skal lære, hvordan de kan bruge beskrivende sprog til at give læseren et klart billede af en situation eller et problem.

I artiklen, der er tilknyttet opgaven som en ressource, nævnes der flere beskrivende eksempler.

FORSLAG

1

Brug 🖼️ **BESKRIVEBLOMSTEN** til at vise eleverne, hvordan man på flere forskellige måder kan udtrykke sig beskrivende, hvor man nærmest maler billeder med ord.

2

Lad eleverne gå rundt på skolen i mindre grupper og dokumentere eksempler på hærværk (graffiti, ødelagte møbler, beskadigede toiletter osv.). De kan tage billeder eller lave noter om, hvad de ser.

Diskutér efterfølgende, hvordan de vil beskrive disse eksempler i deres tekster. Fokusér på at bruge sanseindtryk (hvad ser de, hvad lugter de, hvordan føles omgivelserne?) og fakta (hvad er ødelagt, hvor længe har det stået sådan?)

3

Lad eleverne skrive korte beskrivelser af det hærværk, de har set på skolen. På den måde træner du eleverne i at skrive en klar og præcis beskrivelse af, hvordan hærværk er et problem. De små tekststykker gemmer I til eleverne skal skrive selve teksten. På den måde har de lavet noget på forhånd, hvilket vil gøre selve teksten nemmere at skrive for langt de fleste.

Lad eleverne give hinanden feedback. De kan fx komme ind på:

- Er beskrivelserne klare og præcise?
- Bruger de relevante detaljer for at beskrive problemets omfang?
- Er sproget levende nok til, at læseren kan "se" hærværket for sig?

4

Lad eleverne overveje, hvordan forskellige grupper på skolen oplever hærværk: Hvordan beskriver en lærer det? En pedel? En ny elev? De kan evt. lave interview med nogle af disse personer på skolen.

Eleverne kan derefter skrive en beskrivelse fra en af disse perspektiver, som de ville kunne bruge i deres tekst.

Argumenter med logos og patos

Eleverne skal forstå forskellen på logos (fornuftsbaseret appel) og patos (følelsesbaseret appel), og hvordan de kan bruges til at påvirke en målgruppe.

LOGOS er appellen til fornuften. Her handler det om logiske argumenter, fakta og beviser, statistikker, konkrete forslag og praktiske konsekvenser af hærværk. For eksempel: "Hærværk koster skolen 20.000 kr. om året, som kunne være brugt på nye bøger".

PATOS handler om at appellere til følelser. Det kan være at skabe medfølelse, vrede, skam eller fællesskab ved skabe et ønske om at tage del i løsningerne. For eksempel: "Vi har alle en rolle i at beskytte vores skole. Forestil dig, hvor meget bedre det ville føles at gå ind i et rent, velholdt klasselokale hver dag."

FORSLAG

1

Lav en brainstorm enten i klassen eller i mindre grupper, hvor I kommer med forslag til, hvordan hærværksproblemet kunne løses.

Konkrete løsninger kan være alt fra overvågningskameraer, til flere voksne på gangene eller belønningssystemer for de elever, der passer på skolen m.fl.

Tal om hvordan man kunne argumentere for disse forslag ved hjælp af logos og patos.

LOGOS: Hvilke fakta, data eller rationelle argumenter kan de bruge til at bevise, at deres løsning vil fungere?

PATOS: Hvordan kan de få andre elever til at føle, at de har et ansvar for at passe på skolen, eller få dem til at føle stolthed over deres skole?

2

Lad eleverne skrive en dette afsnit, der skal indgå i teksten, hvor de skal præsentere deres løsning mod hærværk og bruge både logos og patos til at overbevise deres modtagere.

Tekststrukturen i dette afsnit kunne være:

INDLEDNING

Introducér problemet (hærværk på skolen).

HOVEDDEL – LOGOS

Præsenter den foreslåede løsning med logiske argumenter og fakta. For eksempel, hvordan et overvågningssystem kan reducere hærværks-hændelser.

HOVEDDEL – PATOS

Appellér til målgruppens følelser. Beskriv de positive følelser ved at passe på skolen, og hvordan alle kan bidrage til at skabe et bedre skolemiljø.

AFSLUTNING

Optrap appellen ved at understrege, hvorfor det er vigtigt at handle nu, og hvordan løsningen vil skabe en mærkbar forskel for alle.

Kreativ med modaliteterne

Eleverne skal til prøven vise, at de kan anvende *forskellige modaliteter sikker og hensigtsmæssigt* med det formål at skabe sammenhæng i teksten.

I praksis betyder det blandt andet at kunne udnytte de layoutmæssige muligheder, der er i det skriveprogram, som de anvender.

Det kan fx være at anvende:

- skriftstørrelser og skrifttyper
- fed, kursiv, understregning, farver
- margen, spalter, linjeafstand
- punktopstilling med tal, prikker eller bogstaver

For at kunne lave:

- venstrestillet margen til fx dato
- tydelig markering af overskrift
- tydelige afsnitsmarkeringer enten ved mellemrum eller indryk
- evt. forskellige designs, der er inkluderet i det skriveprogram, de anvender

FORSLAG

1

Tal med eleverne om, hvilke formater som en kampagnetekst kunne udgives i: et stykke A4-papir/mail/brev, en flyer/brochure/folder, som plakat eller andet?

2

Giv eleverne en tekst med et neutralt budskab om hærværk, som de derefter skal "genfortolke" ved at ændre typografien og layoutet.

Lad dem eksperimentere med, hvordan forskellige valg af skriftstørrelse, -stil og opsætning (fx placeringen af billeder og tekst på siden) kan påvirke modtagerens oplevelse af teksten. Eleverne kan skabe forskellige versi-

oner med forskellige typografier og layout for at se, hvordan det (måske) ændrer opfattelsen af budskabet.

3

Få eleverne til at udforme deres slogan multimodalt med brug af skrifttyper, farver og tekststørrelser m.m. Lad dem sammenligne deres multimodale valg og dermed få mulighed til at lære af hinandens arbejde. De kan evt. reflektere over, hvordan valg af farver, skrifttyper og billeder understøtter eller måske ændrer budskabet.

Organisering af skriveprocessen

FØR ELEVERNE SKRIVER

Brug en eller flere af øvelserne fra **Lær at afkode opgaverne til prøven**

Forbered teksten ved at arbejde med de udvalgte faglige fokuspunkter:

- ⊙ Slogan med slag i
- ⊙ Den beskrivende fremstillingsform
- ⊙ Argumenter med logos og patos

MENS ELEVERNE SKRIVER

Du kan enten lade eleverne forberede og skrive teksten, som I plejer.

Eller du kan også prøve denne skrivestrategi: Makkerparskrivning.

Der er mange fordele ved at lade eleverne skrive en tekst i makkerpar. Dels giver det mulighed for, at eleverne kan hjælpe hinanden med indhold og formuleringer, og dermed bane vejen for, at de i højere grad skriver på en overvejelse fremfor en indskydelse.

En anden klar fordel er, at du som lærer, kun får en halvt så mange tekster, som du skal forholde dig til. Smart, ikk!

EFTER ELEVERNE HAR SKREVET

Brug **SPROGVASKMANUALEN**, når eleverne skal lave den sidste korrektur. Du finder en videoguide til eleverne på skriveklar.gyldendal.dk til hvordan de skal bruge manualen.

4

Den gode tekst og faldgruberne

Vejledning- og vurderingsguide til dansklæreren

Nedenstående oversigt følger de tre vurderingsdimensioner: Funktion, Indhold og form. Du kan bruge guiden, når du skal enten VEJLEDE eller VURDERE dine elevers tekster.

Du kan fx gøre vejen til den gode tekst konkret og håndterbar for alle elever – og ikke kun en gættekonkurrence for de få – ved at du inden og evt. undervejs i skriveprocessen taler med eleverne om, hvad der kendetegner den gode tekst, og hvilke faldgruber de skal være opmærksomme på.

	DEN GODE TEKST VIL OFTE VÆRE KENDETEGNET VED:	FALDGRUBERNE vil ofte være:
FUNKTION	<p>At hensigten med teksten (at motivere) tydelig og vises i både indhold, sprog og form.</p> <p>Slogan understøtter tekstens budskab.</p> <p>At det er tydeligt, hvem teksten henvender sig til.</p>	<p>Teksten har ikke en tydelig hensigt.</p> <p>Slogan virker tilfældigt og passer matcher ikke tekstens budskab.</p> <p>At det er uklart, hvem teksten henvender sig til.</p>
INDHOLD	<p>Både indhold og sprogtone er udvalgt og tilpasset elever i udskoling.</p> <p>Beskrivelserne af hærværk er tydelige og konkrete og bliver foldet ud, så det giver mening i teksten.</p> <p>Argumenterne for løsninger fremstår overbevisende og realistiske.</p>	<p>Sprogtonen er mere skældud, end den er motiverende.</p> <p>Beskrivelser er mere eller mindre kun gengivelse af eksempler fra artiklen.</p> <p>Argumenter for løsninger er ikke foldet ud.</p>
FORM	<p>Flere forskellige modaliteter anvendes, så det skaber fremmer tekstens hensigt.</p> <p>Slogan er fremhævet visuelt i teksten.</p> <p>Valget af modaliteter skaber overblik og sammenhæng i teksten som helhed.</p>	<p>Der fedtes med brugen af modaliteter, og de bruges lidt tilfældigt.</p> <p>Slogan står som en del af brødteksten, og det er ikke tydeligt, hvordan det understøtter tekstens budskab som helhed</p>